

TÜRKİYE'NİN ZEHİRLİ BİTKİLERİ

Hafta 2

GENEL BİLGİLER

**Belli bir toksik bileşenin seviyesi bir familyada
hatta tek bir bitkide bile varyasyon
gösterebilir.**

**Örneğin Solanaceae
familyasındaki pek çok bitki
zehirlidir.**

**Atropa belladonna'nın her kısmı
zehirli iken Lycopersicon
esculentum (domates)'in
sadece meyvelerinde zehirli
alkaloitler bulunmaz.**

Bazı bitkilerin farklı gelişme evrelerinde toksik madde içerikleri farklı olabilir.

Phytolacca americana
(Şekerciboyası)

Genç sürgünleri
zehirli değil iken,
kök ve meyveleri zehirlidir.

ZEHİRLİ BİTKİNİN TEŞHİSİ

-Herhangi bir zehirlenme vakasında bitkinin bilimsel olarak doğru teşhisi doğru tedavide hayati önem taşır.

-Bitkinin genel olarak bilinen ismi yanlışlıklara yol açabileceğinden, bilimsel Latince binominal isminin de belirlenmesi gerekir.

**HERHANGİ BİR ZEHİRLENME VAKASINDA BİTKİNİN
DOĞRU TEŞHİS EDİLEBİLMESİ İÇİN İLGİLİ KURUM
VEYA KİŞİLERE
VERİLMESİ GEREKEN BİLGİLER:**

-Bitkinin hangi kısmı yenmiştir?

-Eğer meyve yenilmişse, meyve ne tip bir meyvedir? (üzümsü, fındıksı..)

-Meyvenin boyutları, rengi, yapısı (sulu, etli, kuru, sert...) nasıldır?

-Meyvede kaç çekirdek vardır?

**-Meyvelerin bitki üzerindeki diziliş
nasıldır? (tek tek, çiftler halinde, salkım
halinde, saplı, sapsız....)**

**-Bitkinin başka bir kısmı yenilmiş midir?
(kök, dal, yaprak..)**

-Bitkinin yaşam formu, görüntüsü ve büyüklüğü nedir? *

(ot, ağaç, çalı, otsu, odunsu, sarmaşık, küçük, büyük, ince/kalın gövdeli....)

**-Yaprakların büyüklüğü, şekli ve düzeni nasıldır?
(yuvarlak, ovat, ucu sivri, kenarı dişli, basit, parçalanmış..)**

**Bitkinin dijital bir fotoğrafı çekilip teşhis için kullanımı sağlanabilir.*

HERHANGİ BİR ZEHİRLENME VAKASINDA İLGİLİ KURUM VEYA KİŞİLERE VERİLMESİ GEREKEN DİĞER BİLGİLER:

- Hasta ile ilgili bilgiler (yaşı, cinsiyeti, kilosu).
- Zehirlenme ile ortaya çıkan tablo
- Tüketilen bitki miktarı
- Bitki ile temasın üzerinden geçen süre
- Hastaya ilk anda yapılan müdahaleler

ZEHİRLİ BİTKİLERE BAĞLI ZEHİRLENMELERİ ÖNLEMEK İÇİN:

-Çocuklara herhangi bir bitki parçasını (sürgün, meyve, çiçek, yaprak) ağızlarına koymamaları, öğretilmeli, zehirli bitkilerin tehlikeleri hakkında çocuklara çok küçük yaşlardan itibaren bilgi verilmelidir.

-Çevrede bulunan bitkilerin yaygın ve bilimsel adları öğrenilmeli ve bu bitkilerin potansiyel tehlikeleri hakkında bilgi edinilmelidir. Dekorasyon amacıyla alınan (çoğu egzotik) bitki hakkında da bilgi edinilmelidir.

-Zehirli bitkiler evde çocukların ve ev hayvanlarının ulaşamayacağı şekilde yerleştirilmelidir.

-Tam olarak tanınmayan ya da kullanımında sorun yaratıp yaratmayacağı bilinmeyen bitkiler mutfakta ve ev tedavilerinde kesinlikle kullanılmamalıdır.

-Isıtma ve pişirmenin toksik bileşenleri her zaman inaktif hale getirmeyeceği unutulmamalıdır.

-Herhangi bir hayvanın yediği bir bitki «toksik değildir» kanısının yanlış olduğu unutulmamalıdır.

Halsizlik

Kusma

Diyare

Aşırı heyecan veya uyku hali

İdrarda anormallik
(renk, koku, sıklık..)

Yüksek ateş

Nefes darlığı

Bitkilerle Zehirlenme

Baş dönmesi, denge kaybı

Tükürükte artma

Gözbebeklerinde genişleme

Ağızda ya da ciltte irritasyon

**BİTKİLERLE
ZEHİRLENME
VAKALARINDA
GÖRÜLEN BAZI
BELİRTİLER.**

Bitki için kullanılan «zehirli/zararlı» tanımları çok çeşitli reaksiyon veya etkiyi karşılayabilir:

-allerjik reaksiyonlar (polenler, sporlar ya da bazı uçucu bileşikler nedeniyle)

-kaşıntı, kızarıklık gibi bazı cilt problemleri, dermatitler (irritan ve allerjik özellikteki bazı bileşikler ile direkt veya indirekt temas nedeniyle)

-ciltte fotosensitizasyon (ışığa hassiyet) (ışığa hassiyet geliştiren bileşikler nedeniyle)

-internal zehirlenme ve irritasyon (zehirli bitkilerin/bitki parçalarının yenilmesi nedeniyle)

BİTKİLERLE MEYDANA GELEN ZEHİRLENMELERDE ZEHİRLENME ŞİDDETİNİ BELİRLEYEN FAKTÖRLER

- Bitkinin türü
- Bitkide mevcut olan zehirli bileşiklerin yoğunluğu
- Bitki ile temas şekli ve süresi
- Zehire maruz kalan kişinin;
 - *yaşı, vücut ağırlığı, hastalıkları, allerji profili..
- Zehirin metabolize olduğu organ

BİR KİŞİNİN ZEHİRLİ BİR BİTKİ YEDİĞİNİ FARK EDERSENİZ:

-Panik olmayın fakat süratle hareket edin!

**-Ağızda kalan bitki parçalarını çıkarın,
hastaya az bir miktar su içirin.**

**-Hemen Ulusal Zehir Danışma Merkezini
(=UZEM; Tel: 114) arayın.**

-Yenilen bitkiyi teşhis etmeye çalışın.

-Bitkinin olabildiğince çok kısmını (kök, gövde, yaprak, çiçek, meyve) içeren bir örneğini edinmeye çalışın.

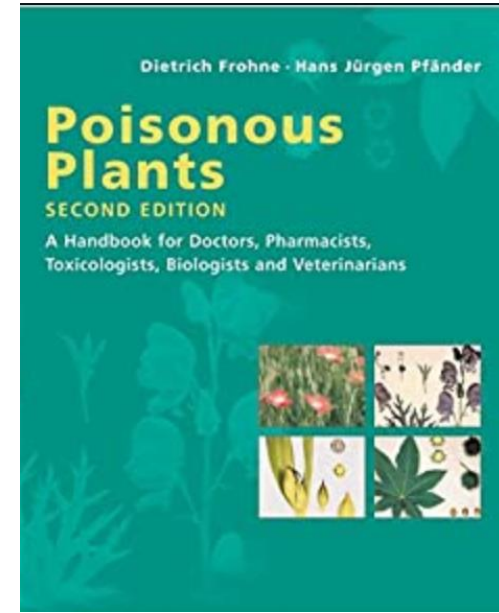
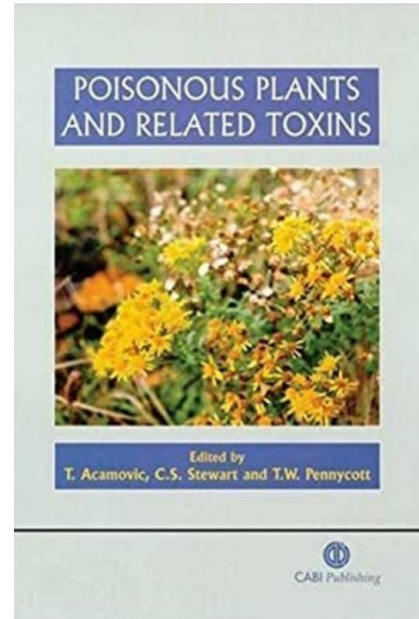
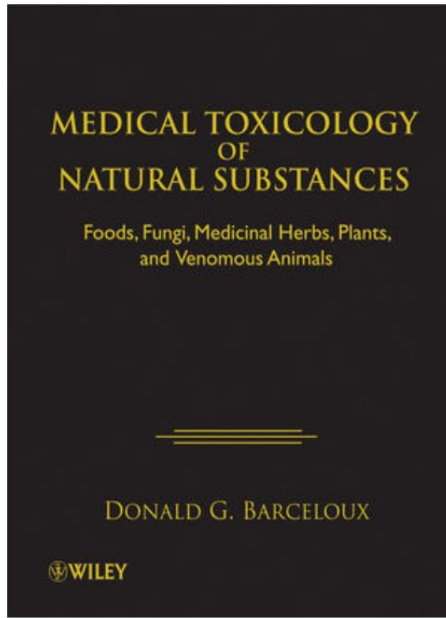
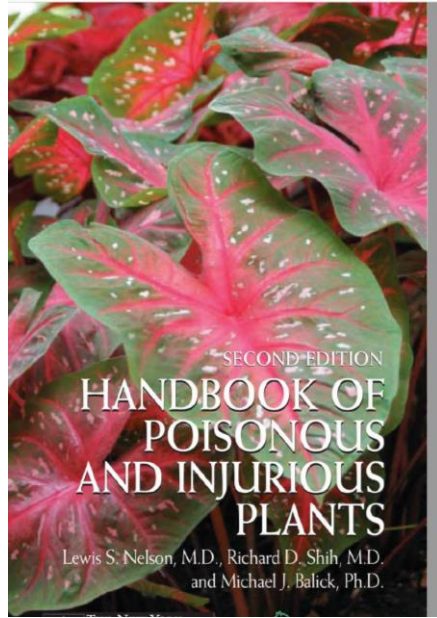
-UZEM'in telefonda verdiği direktifleri harfiyen yerine getirmeye çalışın.

-Hastayı bir sağlık kuruluşuna götürürken mutlaka zehirlenmeye neden olan bitki örneğini, bitkinin fotoğrafını da yanınızda götürün.

-Zehirli bitkinin cilde teması sonucunda meydana gelen kızarıklık, şişme, kaşıntı, su toplama gibi reaksiyonlarda da cilt hemen bol ılık su ve sabunla yıkanmalıdır.

-Daha ileri durumlarda yine Ulusal Zehir Danışma Merkezi aranmalıdır.

Yararlanılan kaynaklar

Wirbeltierforschung in der Kulturlandschaft

Mode of action and toxicology of plant toxins and poisonous plants

Wink, M.

Heidelberg University, Institute of Pharmacy and Molecular Biotechnology, INF 364, 69120 Heidelberg, Germany

Abstract

Plants have evolved the strategy to produce bioactive natural products as a means of defence against herbivores and microbes. Some plants produce toxins that can severely damage or kill a herbivore. The molecular mode of action of neurotoxins, cytotoxins, metabolic poisons, mutagens and toxins that affect skin and mucosal tissues are summarised and discussed. Important poisonous plants of Europe, their toxins and toxicology are tabulated, as this group of plants can provide lead compounds for the development of natural pesticides against insects, slugs or rodents.

- Ö.SEÇMEN,E.LEBLEBİCİ: Yurdumuzun Zehirli Bitkileri, E.Ü. Fen Fak. Kitapları Ser., no:102,102 sayfa.1987.